

Lausunto

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Lausunto perusopetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä perusopetuksen tuntijaon uudistamista valmistelewan työryhmän ehdotuksista. Lausunto ottaa kantaa terveystiedon opetuksesta annettuihin ehdotuksiin.

Työryhmän ehdotuksessa terveystiedon yhteisiin opintoihin esitetään varattavaksi yhteensä vähintään 2 vuosiviikkotuntia vuosiluokille 7 - 9. Vuosiluokilla 1 - 6 terveystiedon tavoitteet ja sisällöt integroidaan erityisesti liikuntaan ja vuosiluokilla 7 - 9 myös kotitalouteen. Terveystiedon sisällöt toteutuvat ehdotuksen mukaan edelleen myös osana ympäristö- ja luonnontietoa, biologiaa/maantietoa ja fysiikkaa/kemiaa, mutta tätä integrointia ei ole määritelty tarkasti nyt voimassa olevan tuntijaon tavoin. Tuntimäärällisesti esitys tarkoittaa siis enemmän kuin yhden vuosiviikkotunnin vähenemistä terveystiedon opetuksessa nykytilanteeseen verrattuna ja se huonontaa oppilaan mahdollisuuksia saavuttaa Terveys ja toimintakyky -oppiainekokonaisuuden tavoitteita, joissa painottuvat fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tavoitteet, itsetuntemuksen ja vastuullisuuden sekä työskentelyn ja vuorovaikutuksen taidot. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisen laajan oppimäärän opettaminen annetulla tuntijakoesityksellä on mahdotonta ja myös opetuksen jatkuvuus heikkenee, kun 7 - 9 luokilla ei ole mahdollista koko ajan antaa opetusta.

Allekirjoittaneet esittävätkin että peruskoulun luokilla 7 - 9 terveystiedon opetuksen tuntimäärä säilyy nykyisellään (kolme vuosiviikkotuntia) ja että luokilla 5 ja 6 tuntijakoon lisätään yksi terveystiedon viikkotunti kummallekin luokalle. Maamme ja nykyisen hallituksen terveystieteiden keskeinen tavoite on väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja poistaminen. Ehdotuksemme tukee ja on oleellinen osa terveyserojen kaventamista.

Perusteluja esitykselle

Yksi tärkeimmistä terveystiedon opetuksen tavoitteista on taata riittävät terveystiedot ja -taidot kaikille, mutta erityisesti niille oppilaille, jotka päättävät opiskelunsa peruskouluun. Tämä vähiten koulutusta saanut väestönosa on jokaisen terveystieteen mukaan aikuisena sairain väestönosamme. Suurin syy tähän on riskikäyttäytyminen. Vaikka merkittävä osa lapsistamme ja nuoristamme voi hyvin, meillä on joukko nuoria, joiden terveystieteenkäytymisessä on isoja haasteita mm. alkoholin, tupakan ja

huumeiden käytön suhteen. Myös jatkuvasti lisääntyvä ylipaino sekä kuntotekijöiden huonontuminen vaativat ravinto- ja liikuntatietouden lisäämistä. Lisäksi mielenterveyden edistäminen ja tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisy ovat yhteiskunnassamme ensiarvoisen tärkeää. Kansaneläkelaitos korvasi 16 - 29 -vuotiaille vuonna 2008 yli 400 000 sairauspäivää. Määrä on 44 prosenttia suurempi kuin viisi vuotta aikaisemmin (Raitasalo 2009). Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt ovat työkyvyttömyyseläkkeiden suurin syy Suomessa (Tilastokeskus 2008).

Hyvinvointiyhteiskuntamme ylläpitäminen nykytasolla edellyttää työurien pidentämistä ja eläkkeelle siirtymisen myöhentämistä. Tämä toteutuu varmimmin, jos työntekijän terveys, työkyky ja motivaatio säilyvät hyvinä. Terveystiedon opetus antaa nykyisellään ja erityisesti laajennettuna luokille 5 - 6 jokaiselle nuorelle tiedot, taidot, valmiuden ja motivaation ylläpitää ja edistää omaa terveyttään, työkykyään ja hyvinvointiaan hyvinvointiyhteiskuntatavoitteen toteuttamiseksi. Varhain aloitetun, järjestelmällisen ja tavoitteellisen terveystiedon opetuksen ehkäisevä merkitys lisääntyy ja mm. päihdekokeiluja saadaan siirrettyä ja sitä kautta ongelmia vähennettyä. Esimerkiksi Pitkäsén tutkimuksen (2006) mukaan päihteiden käytön aloittaminen mahdollisimman myöhään vähentäisi sekä niitä huomattavia haittoja, joita alaikäisten päihteiden käytöstä syntyy, että myöhempää päihdeongelmaisten suurta määrää yhteiskunnassamme.

Kouluterveyskyselyjen mukaan oppilaat pitävät terveystiedon aiheita kiinnostavina ja 75 % katsoo, että terveystiedon opetus lisää heidän valmiuksiaan huolehtia terveydestä. Terveystiedon opetus lisää heidän valmiuksiaan huolehtia terveydestä. Terveystiedon opetus lisää heidän valmiuksiaan huolehtia terveydestä. Terveystiedon opetus lisää heidän valmiuksiaan huolehtia terveydestä. Terveystiedon opetus lisää heidän valmiuksiaan huolehtia terveydestä.

Sosiaali- ja terveysministeriön Toimiva terveyskeskus -ohjelman tärkeimpiä toimenpiteitä on terveyshyötymallin kansallinen käyttöönotto. Tämän mallin keskeinen osa on ihminen oman terveytensä tärkeimpänä toimijana. Terveystiedon tuntimäärän vähentäminen vaarantaisi terveyshyötymallin juurruttamisen jo kouluiässä. Saman tiedon ja oivalluksen välittäminen myöhemmässä elämän vaiheessa tulee olemaan kustannuksiltaan moninkertaista ja samalla menetetään terveen elämän kannalta tärkeimmät kasvu- ja kehitysiän vuodet.

Työryhmä on esityksessään erittäin kannatettavalla tavalla korostanut terveystiedon opetuksen tavoitetta kehittää etenkin oppilaan toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia. Eettiset näkökulmat sisältyvät kaikkiin terveystiedon oppisisältöihin oleellisena osana. Tietojen lisäksi terveystiedon opetuksen kautta lapset ja nuoret oppivat terveys- ja hyvinvointiosaamisen taitoja ja heidän terveyden lukutaitonsa kehittyä. Esimerkiksi terveystiedon opetuksen myötä aikaansaattava mediakriittisyys on tärkeä kansalais-taito, joka auttaa lasta ja nuorta hahmottamaan hänen elämänsä vaikuttavia asioita. Terveystiedon opetuksessa opitaan lisäksi vuorovaikutustaitoja sekä osallisuutta niin lähiyhteisöihin kuin yhteiskuntaan. Näin ollen terveystiedon opetuksella vaikutetaan myös syrjäytymisen ehkäisyyn.

Terveystieto on oppiaine, jolla voidaan vaikuttaa niin yksilön, luokan kuin koko koulun hyvinvointiin ja kouluviihtyvyyteen. Sen opetusta onkin tärkeä integroida laajemmin myös muihin oppiainekokonaisuuksiin, erityisesti Ympäristö, luonnontieto ja teknologia -kokonaisuuteen.

Lausunnon keskeinen sisältö

Allekirjoittaneet kansanterveyden ja terveyden edistämisen asiantuntijat esittävät, että peruskoulun luokilla 7 - 9 terveystiedon opetuksen tuntimäärä säilyy nykyisellään (kolme vuosiviikkotuntia) ja että luokilla 5 - 6 tuntijakoon lisätään yksi terveystiedon viikkotunti kummallekin luokalle.

Riittävät terveystiedot ja -taidot ovat jokaisen suomalaisen koululaisen perusoikeus ja avain yksilön ja väestön hyvään terveyteen ja hyvinvointiin.

Helsingissä 2.9.2010

Terveys - Hälsan ry
Kristiina Hannula
toiminnanjohtaja

Terveys - Hälsan ry
Kerttu Tossavainen
professori, puheenjohtaja

Terveyden edistämisen keskus
Janne Juvakka
toiminnanjohtaja

Suomen Mielenterveysseura ry
Marita Ruohonen
toiminnanjohtaja

Suomen Syöpäyhdistys
Harri Vertio
pääsihteeri

Suomen Terveystieteiden Seuran STHL ry
Leila Lehtomäki
puheenjohtaja

Suomen Osteoporoosiliitto ry
Olli Simonen
puheenjohtaja

Suomen Sydänliitto ry
Tor Jungman
pääsihteeri

A-klinikkasäätiö
Olavi Kaukonen
toimitusjohtaja

Elämäntapaliitto ry
Vertti Kiukas
toiminnanjohtaja

Elämä On Parasta Huumetta ry
Kari Vuorinen
toiminnanjohtaja

Mielenterveyden keskusliitto ry
Timo Peltovuori
toiminnanjohtaja

Väestöliitto ry
Helena Hiila
toimitusjohtaja

Iholiitto ry
Heikki Vaisto
toiminnanjohtaja

Barnavårdsföreningen i Finland r.f.
Pia Sundell
toiminnanjohtaja

Erytys- ja Allergiayhdistysten liitto EHJÄ ry
Kai Laitinen
toiminnanjohtaja

Koulutus Elämään -säätiö
Sami Teikko
toiminnanjohtaja

Suomen Diabetesliitto ry
Jorma Huttunen
toimitusjohtaja

Raittiuden Ystävät ry
Tom Anthoni
toiminnanjohtaja

Psoriasisliitto ry
Mirja-Liisa Rontu
toiminnanjohtaja

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry
Tiina Viljanen
toiminnanjohtaja

Allergia- ja Astmaliiitto ry
Hanna Pellikka
kuntoutuspäällikkö

Samfundet Folkhälsan
Stefan Mutanen
toimitusjohtaja

Folkhälsans förbund rf
Viveca Hagmark
toiminnanjohtaja

Crohn ja Colitis ry
Seppo Järvenpää
puheenjohtaja

Hengityслиitto Heli ry
Vesa Kukkonen
toimitusjohtaja

Liikuntatieteellinen seura LTS
Antti Uutela
professori, puheenjohtaja

Suomen Lääkäriliitto
Heikki Pälve
toiminnanjohtaja

Työterveyslaitos
Harri Vainio
pääjohtaja